

30

El futur de les pensions

Josep Ginesta i Vicente

@JosepGinesta

Secretari general de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya

És professor i professional de relacions laborals, seguretat social i gestió de persones a les organitzacions.

Màster en negociació i influència a la Universitat de Califòrnia - Berkeley.

Ha estat director de recursos humans de la Universitat Oberta de Catalunya.

El futur de les pensions forma part de l'agenda política i econòmica a tots els països desenvolupats. Per raons socials, atès que les pensions donen resposta majoritàriament a les necessitats de persones vulnerables que ja no poden treballar. Però també per raons econòmiques, ja que els sistemes de pensions públics a la UE garanteixen ingressos a gairebé una quarta part de les llars. Si no existís, el daltabaix econòmic seria de proporcions considerables. Garantir les pensions forma part de les obligacions més essencials que els estats han de complir del contracte social amb la ciutadania, la qual passa sovint més de 45 anys aportant al bé comú, per finalment, rebre la seva part de recompensa quan li arriba la situació d'inactivitat.

Quan pensem en la seva viabilitat i en la seva utilitat, no podem abstreure'ns del que les pensions signifiquen en termes de relació entre generacions. El tractament de les pensions comporta indefectiblement posar sobre la taula quin valor volem donar com a societat a les generacions del passat. A aquelles que varen fer reeixir aquest país des de la misèria fins a situar-lo com un país regió capdavanter.

La relació entre generacions en el sistema de pensions és present en el seu funcionament. Sent de repartiment, les pensions dels qui ja no treballen es paguen amb les cotitzacions i l'esforç dels qui treballen. Lluny de la creença que les pensions es paguen amb els recursos aportats per un mateix al llarg de la vida, la realitat és una altra. El sistema de pensions és un gran banc d'esforç i reconeixement entre generacions que n'accentua els valors.

“Per garantir el futur de les pensions, és imprescindible un mercat de treball que proveeixi de prou treball el major nombre de persones possible i, alhora, que el treball sigui de prou qualitat perquè es generin ingressos suficients a partir de les cotitzacions socials sobre els salaris.”

“*Les pensions catalanes, amb una dimensió propera als 28.000 milions d'euros, es poden pagar molt millor amb les cotitzacions que generem a Catalunya, en contraposició doncs amb el que succeeix al conjunt d'Espanya.*”

Tenint en compte la realitat i el funcionament del sistema de pensions, en què la part contributiva, és a dir, aquella que depèn de les cotitzacions del treball, és la més important —per sobre del 85 % del conjunt—, esdevé clau en el curt termini que hi hagi feina. Dit d'una altra manera, per garantir el futur de les pensions, és imprescindible un mercat de treball que proveeixi de prou treball el major nombre de persones possible i, alhora, que el treball sigui de prou qualitat perquè es generin ingressos suficients a partir de les cotitzacions socials sobre els salaris.

La salut del mercat de treball depèn, en gran mesura, de la capacitat que tinguin les empreses de crear treball de qualitat. I això depèn també de com l'Estat posa oli als coixinets de l'activitat econòmica. No és el mateix en termes d'ocupació invertir en una infraestructura que permeti moure mercaderies amb celeritat, que no fer-ho. I això és així perquè com més capacitat tenen les empreses de ser viables i competitives, més capacitat tenen per generar treball, i especialment de qualitat. La inversió pública pot tenir o no retorn al bé comú, al calaix comú de la sostenibilitat del seu benestar i les seves pensions; la inversió en economia productiva que genera cotitzacions socials i tributacions fiscals fa molt més consistent el sistema de pensions.

Catalunya sempre ha tingut un mercat de treball més eficient que el conjunt de l'Estat espanyol. De fet, quan analitzem les dades de Catalunya aïllades de les d'Espanya veiem que són més favorables. Espanya té més atur, menys gent treballant, menys gent que cotitza a la Seguretat Social de mitjana, atès que tenen el 37,3 % de la població afiliada mentre que a Catalunya superem el 42 %, amb unes cotitzacions mitjanes un 7,7 % superiors. Mentre que la taxa d'ocupació a Catalunya es situa per sobre del 70 % a Espanya és del 63,9 % i pel que fa a taxa d'activitat sempre ha estat superior a Catalunya en no menys de 3 punts els darrers 30 anys. Podem afirmar objectivament que un hipotètic sistema de pensions català, en aquesta part contributiva, la més rellevant, seria més sòlid i més viable que el que té Espanya en l'actualitat.

La sostenibilitat del sistema de pensions espanyol està en qüestió. El fons de reserva, la coneguda guardiola de les pensions, ja s'ha buidat, ja que encara que hi queda un romanent, cada any la Seguretat Social espanyola s'ha d'endeutar pel dèficit anual de més de 15.000 milions d'euros (dades de AIREF). El préstec previst en l'esborrany dels PGE era de 15.164 milions d'euros.

Aquest dèficit té raó de ser per la crisi? La resposta és que no només. Es podia explicar en part en els anys de major pèrdua de llocs de treball i de despesa en prestacions d'atur, però aquest ja no és l'escenari actual, ja que s'han reduït les prestacions i els subsidis. La resposta d'on és la viabilitat del sistema de pensions espanyol és en les nefastes inversions que s'hi fan, que no retornen al bé comú amb feina digna per a tothom. Dit d'una altra manera, no és la crisi la que fa insostenible de cara al futur el sistema de pensions, sinó el seu model; un model que prima fer negoci en comptes de fer empresa.

Les pensions catalanes, amb una dimensió propera als 28.000 milions d'euros, es poden pagar molt millor amb les cotitzacions que generem a Catalunya, en contraposició doncs amb el que succeeix al conjunt d'Espanya. El major risc present i futur per a les nostres pensions està en un model d'estat que, també cal recordar-ho, ha perdonat a les entitats financeres més de 60.000 milions d'euros que podrien haver servit per garantir les pensions.

El futur de les nostres pensions depèn de la capacitat que tinguem de decidir sobre quin model econòmic i de prosperitat volem per al nostre país, Catalunya. Val a dir que en l'aspecte social Catalunya ho té clar, ja que s'han incrementat recentment les pensions més baixes a través de la llei de la renda garantida de ciutadania aprovada per unanimitat al Parlament.

El dret a rebre una pensió és inqüestionable, és un dret natural garantit. El repte el tenim en com construirem un model que reflecteixi la nostra realitat i possibilitats per fer-les viables en el futur. Dotar-nos d'un sistema de seguretat social i de pensions propi, pot ser clau per garantir-nos les pensions del futur.